

Українські стандарти управління ризиками

Розробка та впровадження систем управління ризиками в різних видах економічної діяльності унормовується визнаними на міжнародному рівні стандартами. В Україні користуються різними нормами та стандартами управління ризиками. Зокрема, Базельські стандарти застосовуються у багатьох фінансових установах і встановлюють детальні регуляторні вимоги до управління кредитними, ринковими, операційними ризиками для забезпечення стійкості банківської системи, а стандарт ISO 31000:2018 є найбільш поширеним в практиці управління ризиками підприємств [1]. Разом із тим національні регуляторні акти, розроблені з урахуванням специфіки бізнес-середовища, виступають важливим доповненням до цих стандартів. Одним із таких документів є «Методичні вказівки щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» [2], звідки взято визначення ризик-менеджменту як системи управління ризиками, яка містить стратегію і тактику, спрямовані на досягнення бізнес-цілей банківських установ. Основними елементами цієї системи є організаційні заходи, що забезпечують реалізацію ризик-менеджменту, ідентифікація та вимірювання ризиків через оцінювання потенційних загроз і вразливостей, а також моніторинг і контроль, які сприяють своєчасному виявленню змін у ризиковому середовищі та оцінюванні ефективності заходів з управління ризиками.

На відміну від Базельських стандартів, «Методичні вказівки щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» [2] акцентують увагу на специфіці національного банківського сектора. Зокрема, у них визначено такі методи управління ризиками, як хеджування та стрес-тестування, що є ключовими для фінансових установ у періоди економічної нестабільності.

В українському законодавстві окремої уваги було приділено формуванню базового підходу до управління ризиками в державних установах, що виокремлено в «Методичних рекомендаціях з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах» [3]. Зокрема, у розділі III «Управління ризиками» визначено, що управління ризиками є складовою управління установою та передбачає активну участь керівників і працівників усіх рівнів. Основна увага приділяється ідентифікації та класифікації ризиків, які розділяють на зовнішні (не пов'язані з діяльністю установи) та внутрішні (безпосередньо пов'язані з функціями та завданнями установи).

Процес оцінювання ризиків базується на визначенні ймовірності їх виникнення та впливу на здатність установи виконувати свої функції. Для цього пропонується використовувати таблиці (матриці ризиків), у яких ризики оцінюються за критеріями ймовірності та впливу, із зазначенням заходів контролю, відповідальних виконавців, строків реалізації та індикаторів ефективності.

Та крім даних підходів, діють вимоги до організації і функціонування системи управління ризиками у страховиків, затверджені Нацкомісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, поява яких стала важливим етапом у вдосконаленні ризик-менеджменту в страховій галузі [4]. У цьому документі управління ризиками визначається як процес виявлення, оцінювання, врегулювання ризиків та контролю за дотриманням їх допустимих меж. Вперше на практиці впроваджено поняття «карта ризиків» і деталізовано стратегію управління ризиками, що відповідає світовим стандартам.

Отже, українська система управління ризиками поступово наближається до міжнародних стандартів, проте зберігає власну специфіку, обумовлену особливостями національного законодавства та економічного середовища. Українські нормативні акти формують базові рамки для впровадження ризик-менеджменту в установах, забезпечуючи адаптацію міжнародних підходів до місцевих умов.

Список використаних джерел

1. Овандер Н. Огляд міжнародних та українських стандартів з управління ризиками з погляду сучасних викликів та загроз. Економіка та суспільство. 2021. № 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/441/423>.
2. Методичні вказівки щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України. Лист НБУ від 29.01.2004 № 42-311/382. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_382500-04#Text.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах : Наказ Мінін України від 14.09.2012 р. № 995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0995201-12#Text>.
4. Про затвердження Вимог до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика : Розпорядження Нацкомфінпослуг від 04.02.2014 № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0344-14#Text>.